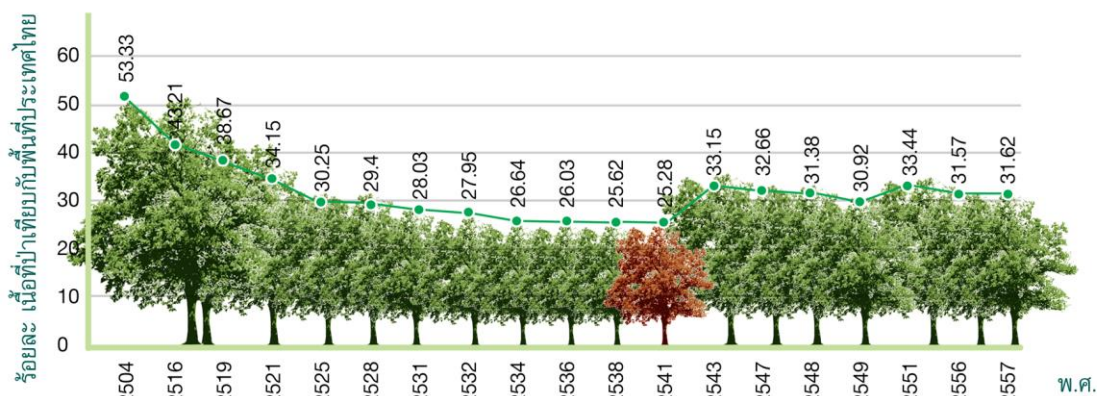

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

ประเทศไทยในอดีตมีป่าไม้ร้อยละ 53 ของพื้นที่ประเทศ แต่ ใน พ.ศ. 2558 ได้ลดลงเหลือเพียง ร้อยละ 31 ของพื้นที่ประเทศ โดยที่สถานการณ์ป่าไม้ยังคงถูกคุกคามอย่างต่อเนื่อง การลดลงของพื้นที่ป่าไม้ย่อมส่ง ผลกระทบต่อระบบนิเวศป่าไม้และความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งเป็นแหล่งพึ่งพิงการดำรงชีวิตของชุมชน และเป็นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งนี้ แนวทางหนึ่งของการจัดการป่าไม้ให้มียั่งยืนและรอดพ้นจากภัยคุกคามต่าง ๆ นั้น องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) และสหภาพนานาชาติเพื่อการอนุรักษ์ ธรรมชาติ (IUCN) รวมทั้งรัฐบาลไทยได้ประกาศจัดตั้ง “อุทยานแห่งชาติ” เป็นพื้นที่คุ้มครอง โดยหวัง ผลให้สภาพธรรมชาติทางชีวภาพและกายภาพได้รับการคุ้มครองความปลอดภัยในระยะยาว จากกิจกรรมของมนุษย์และภัยคุกคามต่าง ๆ โดยมีหน่วยงานภาครัฐเป็นผู้รับผิดชอบดูแลพื้นที่อุทยาน แห่งชาติ (มูลนิธิสืบนาคะเสถียร, 2558; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ, 2554: 99; Dudley, 2008)

ภาพที่ 1.1 ร้อยละของเนื้อที่ป่าไม้ประเทศไทย พ.ศ. 2504-2557
ที่มา: มูลนิธิสืบนาคะเสถียร (2558)

ป่าแม่ยมได้รับการจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติเมื่อปี พ.ศ. 2529 พื้นที่ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในอำเภอสอง จังหวัดแพร่ และบางส่วนอยู่ในอำเภองาว จังหวัดลำปาง สภาพภูมิประเทศเป็น ป่าผสมผลัดใบ ประกอบด้วย ป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง ป่าดิบแล้ง ป่าสนเขา ป่าริมน้ำหรือป่าระบบนิเวศลุ่มน้ำ ทั้งนี้ อุทยานแห่งชาติแม่ยมมีศักยภาพของพื้นที่ที่โดดเด่นหลายด้าน ที่สำคัญ คือ (1) ป่าต้นน้ำของแม่น้ำภาคเหนือและภาคกลางเนื่องจากอุทยานแห่งชาติแม่ยมมีภูมิศาสตร์หลายดอยและเป็นเทือกเขาสูง จึงเป็นต้นน้ำสำคัญให้แก่แม่น้ำและลำห้วยสาขาต่าง ๆ ไหลลงแม่น้ำยมและแม่น้ำเจ้าพระยา

(2) ป่าสักธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และผืนใหญ่ของประเทศ โดยที่ป่าสักธรรมชาติมีสถานภาพใกล้จะหมดไปจากประเทศไทย แต่ที่อุทยานแห่งชาติแม่ยม ป่าสักยังมีอยู่อย่างหนาแน่น สูงใหญ่ และอุดมสมบูรณ์ และถือเป็นตัวแทนป่าไม้สักของภาคเหนือและประเทศได้อย่างดี (3) ถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าใกล้สูญพันธุ์ ได้แก่ สัตว์ป่าที่มีสถานภาพน่าเป็นห่วง 4 ชนิด คือ นกยูงไทย สุนัขจิ้งจอกกระรอกบินเล็กแก้มขาว และแมวป่า สัตว์ป่าสงวนใกล้สูญพันธุ์ตามบัญชีสมุดปกแดงของ IUCN คือ เสี่ยงผา สัตว์ชนิดใหม่ของโลก คือ ตั๊กแตนและจิ้งจกหิน สัตว์ที่อาจเป็นชนิดใหม่ของโลก คือ ปูน้ำจืด สัตว์ที่อาจมีความสำคัญทางเศรษฐกิจ คือ หอยมุกน้ำจืด นอกจากนี้ ยังพบสัตว์และพืชเฉพาะถิ่นภาคเหนืออีกหลายชนิด (4) ระบบนิเวศแม่น้ำยม อุทยานแห่งชาติแม่ยมได้รับตั้งชื่อเรียกตาม “แม่น้ำยม” ซึ่งเป็นแม่น้ำสายหลักของภาคเหนือที่มีระบบนิเวศหลากหลาย เป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำนานาชนิด เป็นแหล่งน้ำของป่าสัก แม่น้ำยมยังมีลักษณะเฉพาะที่พบได้ยากในประเทศไทย นั่นคือ แก่งโขดหิน (เช่น แก่งเสือเต้น) ธารน้ำเชี่ยว และคุ่มน้ำต้นลักษณะต่าง ๆ เป็นระยะทางยาวในอุทยานแห่งชาติแม่ยม โดยที่หน่วยงานและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ยอมรับกันว่า “ป่าสักทอง แม่น้ำยม แก่งเสือเต้น และนกยูงไทย” เป็นความมั่งคั่งทางธรรมชาติที่โดดเด่นของอุทยานแห่งนี้ (คณิติน สมานมิตร และคณะ, 2555: 22-26; สำนักงานอุทยานแห่งชาติแม่ยม, 2559: ออนไลน์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541)

นอกจากความโดดเด่นทางด้านชีวภาพและกายภาพแล้ว อุทยานแห่งชาติแม่ยมยังมีความโดดเด่นด้านบทบาทชุมชนตำบลสะเอียบที่มีต่อการอนุรักษ์ป่าไม้เช่นกัน โดยทำการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าแม่ยมที่เคยเสื่อมโทรมจากการสัมปทานไม้ภาคเหนือให้ฟื้นคืนสภาพอุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะ “ดงสักงาม¹” และ การคืนกลับมาของสัตว์ป่าบางชนิด เช่น นกยูง เสือ หมาป่า ไก่ป่า เก้ง เป็นต้น ทั้งนี้ ในอดีตป่าแม่ยมเคยเป็นป่าสัมปทานจนอยู่ในสภาพเสื่อมโทรม ต้นไม้ขนาดใหญ่ถูกตัดจนร่อยหรอ เหลือเพียงตอและต้นไม้นานาชนิด ต้นไม้ใหญ่จำนวนหนึ่งที่ยังเหลืออยู่บ้างก็ประสบปัญหาการค้าไม้เถื่อน ซึ่งนายทุนท้องถิ่นได้ว่าจ้างชาวบ้านให้เข้ามาลักลอบตัดไม้สัก ชุมชนตำบลสะเอียบในขณะจึงถูกมองจากสังคมภายนอกกว่าเป็นผู้ตัดไม้ทำลายป่าให้เสื่อมโทรม แต่ชาวสะเอียบกลับมองว่าการตัดไม้ของชาวบ้านเป็นเพียงแพะรับบาป เพราะตัวการใหญ่ที่ทำลายป่า คือ บริษัทสัมปทานต่างชาติ บริษัทเอกชนไทย และนายทุนท้องถิ่น ดังนั้น เพื่อพิสูจน์ตนกับสังคมภายนอกว่ามีใช้ผู้ทำลายป่าและเพื่อฟื้นฟูป่าแม่ยม ชาวชุมชนตำบลสะเอียบจึงรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์ป่าและแม่น้ำยมจนกระทั่งฟื้นคืนสภาพความอุดมสมบูรณ์ พร้อม ๆ กับจิตสำนึกรักและหวงแหนป่าของชาวบ้านก็ฝังแน่นและเติบโตด้วยเช่นกัน (บุษิตา สังข์แก้ว, 2556)

ชุมชนตำบลสะเอียบ 4 หมู่บ้าน คือ บ้านดอนชัย บ้านดอนชัยสักทอง บ้านดอนแก้ว และบ้านแม่เต็น เป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมที่อาศัยตั้งถิ่นฐานอยู่ในป่าแม่ยมมานานกว่า 200 ปี และอาศัยอยู่ก่อนป่าแม่ยมจะได้รับประกาศจัดตั้งเป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ในอดีตชาวชุมชนตำบลสะเอียบมีรายได้หลักจากการเป็นลูกจ้างของบริษัทสัมปทานป่าไม้ แต่เมื่อป่าร่อยหรอและเสื่อมโทรมลง ผู้นำชุมชนจำนวนหนึ่งจึงริเริ่มตั้งกลุ่มอนุรักษ์ป่าแม่ยมขึ้น เนื่องจากตระหนักถึงความสำคัญของป่าไม้ที่เป็นฐานทรัพยากรในการดำรงชีวิตของชุมชน ประกอบกับการได้รับอิทธิพลจากกระแสอนุรักษ์

¹ดงสักงาม คือ ป่าเบญจพรรณที่มีต้นสักหนาแน่นเป็นผืนป่าขนาดใหญ่

สิ่งแวดล้อมในช่วงต้นทศวรรษ 2530 ดังนั้น ปี พ.ศ. 2534 ชุมชนตำบลสะเอียบจึงตั้งกลุ่มอนุรักษ์อย่างเป็นทางการและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อปกป้องและฟื้นฟูป่าแม่ยม โดยกิจกรรมในช่วงต้น ได้แก่ การคืนอุปถัมภ์ตัดไม้และขายช้าง เกรียน วัว ควาย ที่เคยใช้ลากซุงทั้งหมด เพื่อแสดงเจตนารมณ์ในการเปลี่ยนจาก “คนตัดไม้” มาเป็น “กลุ่มอนุรักษ์” ดูแลผืนป่านับแสนไร่ หลังจากนั้นได้จัดกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ แต่กิจกรรมหลักที่ดำเนินการต่อเนื่องทุกปีจนถึงปัจจุบัน ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานภาครัฐ และสังคมสาธารณะทั้งภายในประเทศและนานาชาติว่า เป็น “ชุมชนผู้ปกป้องป่าให้ยั่งยืน” ได้แก่ การสร้างกฎระเบียบป่าชุมชนที่มีการบังคับใช้อย่างเข้มงวด การปลูกป่า การลาดตระเวนป้องกันการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าร่วมกับเจ้าหน้าที่อุทยานฯ และกำลังทหารกองทัพบก 3 การจัดพิธีบวชป่าสืบชะตาแม่น้ำยม การสร้างแนวป้องกันไฟป่าและการจัดทำโครงการอนุรักษ์สัตว์ป่าร่วมกับเจ้าหน้าที่อุทยานฯ นอกจากนี้ ยังดำเนินการรวบรวมความรู้เกี่ยวกับป่า โดยใช้ศักยภาพของปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ให้ความรู้ รวมทั้งยังพยายามพัฒนาและขยายเครือข่ายการอนุรักษ์ป่าแม่ยมไปสู่หน่วยงานและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (สายัณห์ ขำหนึ่ง (บก.), 2549; บุชีตา สังข์แก้ว, 2556; แต่ง อินทา, 2559; ประสิทธิ์พร กาพ่อนศรี, 2559)

ทั้งนี้ บทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลสะเอียบต่อการอนุรักษ์ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ยมมีความสอดคล้องอย่างใกล้ชิดกับแนวทางการจัดการพื้นที่คุ้มครองของ IUCN แผนแม่บทอุทยานแห่งชาติแบบบูรณาการ พ.ศ. 2557-2561 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ซึ่งล้วนมีทิศทางส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการป่าอย่างยั่งยืน รวมทั้งยังต้องการพัฒนาให้เกิดกลไกการจัดการร่วมระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐ อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลเชิงปรากฏการณ์และการทบทวนวรรณกรรม คณะผู้วิจัยมีข้อสังเกต 3 ประการกล่าวคือ

ประการแรก แม้ชุมชนตำบลสะเอียบมีส่วนร่วมในการจัดการป่าแม่ยมมาอย่างยาวนานเกือบ 30 ปี แต่กิจกรรมส่วนใหญ่ยังจำกัดการมีส่วนร่วมระหว่างสมาชิกหรือภายในชุมชนด้วยกันเอง ขณะที่บางกิจกรรมเท่านั้นที่สะท้อนให้เห็นความร่วมมือระหว่างชุมชนกับอุทยานแห่งชาติและเครือข่ายภายนอกอื่น ๆ นอกจากนี้ บางกิจกรรมยังถูกจำกัดพื้นที่ภายในขอบเขตหรือบริเวณใกล้เคียงชุมชนเท่านั้น ดังนั้น ศักยภาพของชุมชนตำบลสะเอียบจึงควรได้รับการส่งเสริมให้จัดการป่าโดยมีส่วนร่วมกับอุทยานแห่งชาติแม่ยมให้มากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย ลงมือปฏิบัติ และร่วมติดตามผลในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของอุทยานฯ อาทิ เช่น กระบวนการนโยบายและการวางแผน การกำหนดแนวเขตพื้นที่ และการจัดการผู้มาเยือนอุทยานฯ เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์การจัดการป่าอย่างยั่งยืนของเกณฑ์กติกาสากลและนโยบายแห่งชาติ

ประการที่สอง แม้อุทยานแห่งชาติแม่ยมได้รับการประกาศเป็นพื้นที่คุ้มครอง โดยมีอุทยานแห่งชาติแม่ยมเป็นหน่วยงานรับผิดชอบดูแลจัดการป่าทั้งด้านการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ และมีชุมชนตำบลสะเอียบร่วมพิทักษ์รักษาป่า แต่สถานการณ์ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ยมยังคงถูกคุกคามด้วยภัยต่าง ๆ เช่น ขบวนการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าหรือ “มอดไม้” ซึ่งแอบเข้ามาลักลอบตัดไม้สัก ไม้ประดู่ และไม้แดงขนาดใหญ่ในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ยมอย่างไม่เกรงกลัวกฎหมาย บางครั้งทำให้เกิดเหตุการณ์ปะทะด้วยอาวุธปืน เกิดการสูญเสียชีวิตและบาดเจ็บทั้งฝ่ายมอดไม้ เจ้าหน้าที่ทหาร อุทยานแห่งชาติแม่ยม และชาวบ้านชุมชนสะเอียบ หรือเหตุการณ์มอดไม้แอบหยอดยาให้

ต้นสักยืนต้นตายนับพันต้นก่อนตัดชนไม้เป็นท่อน ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ อุทยานแห่งชาติแม่ยมยังเผชิญความเสี่ยงต่อการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ นับหมื่นไร่จากโครงการสร้างเขื่อนชลประทานของแผนกรมชลประทาน พฤติกรรมไม่เหมาะสมขาดจิตสำนึกอนุรักษ์ของนักท่องเที่ยว รวมทั้งภัยคุกคามจากนายทุนใหญ่ระดับชาติซึ่งส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกไร่ข้าวโพดบนเนื้อที่ตอยต่าง ๆ ก่อให้เกิดปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าแม่ยม และมีแนวโน้มการรุกคืบทำลายป่าแม่ยมในวงกว้างมากขึ้น จนกระทั่งพื้นที่บางส่วนกลายเป็นภูเขาหัวโล้น โดยเฉพาะเขตป่ารอยต่อระหว่างอุทยานแห่งชาติแม่ยมกับป่าสงวนแห่งชาติแม่ยม ซึ่งมีชุมชนอาศัยอยู่โดยรอบหลายหมู่บ้าน สถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเหล่านี้ล้วนบั่นทอนความยั่งยืนของป่าแม่ยมจึงจำเป็นต้องการแสวงหาแนวทางการจัดการป่าแม่ยมที่เหมาะสมสำหรับการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน (ผู้จัดการออนไลน์, 2557; สยามรัฐ, 2554; ประชาไท, 2551; กรมชลประทาน, 2553; ประสิทธิ์พร กาฬอ่อนศรี, 2559; แต่ง อินทา, 2559)

ประการที่สาม งานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง ส่วนใหญ่เน้นศึกษาการมีส่วนร่วมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่มีต่อการจัดการป่า เน้นศึกษาประเด็นการอนุรักษ์หรือการใช้ประโยชน์ด้านใดด้านหนึ่ง ขณะที่งานศึกษาบางส่วนเน้นประเด็นความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับภาครัฐที่มีต่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้ มากกว่าเป็นการศึกษาวิจัยที่มอง องค์กรรวมของความยั่งยืน ทั้งในแง่การอนุรักษ์การใช้ประโยชน์ และบทบาทของชุมชนที่มีการจัดการป่าร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเครือข่ายอื่น เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนของป่าได้อย่างมั่นคงและยาวนานมากขึ้น

ด้วยเหตุผลด้านศักยภาพของพื้นที่ป่าอุทยานแห่งชาติแม่ยม บทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลสะเอียบ สถานการณ์ภัยคุกคามที่กำลังบั่นทอนป่าแม่ยม และข้อสังเกตของคณะผู้วิจัย การวิจัยนี้จึงสนใจศึกษาการพัฒนาตัวแบบการจัดการป่าอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลสะเอียบในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ยม โดยเน้นมิติการมีส่วนร่วมหรือการจัดการป่าร่วมกันระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐผู้รับผิดชอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เพื่อให้เป็นตัวแบบที่สามารถตอบสนองต่อการจัดการพื้นที่คุ้มครองตามแนวทางสากลและนโยบายแห่งชาติ สามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในภาคปฏิบัติจริง และสามารถขยายผลต่อยอดสู่การจัดการป่าโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่โดยรอบหรือพื้นที่อื่น ๆ เพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนของผืนป่าแม่ยมให้เป็นสมบัติสาธารณะของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาศักยภาพและภัยคุกคามป่าในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ยม อำเภอสอง จังหวัดแพร่
- 2) เพื่อศึกษาสถานภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีต่อการจัดการป่าในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ยม อำเภอสอง จังหวัดแพร่
- 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีต่อการจัดการป่าในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ยม อำเภอสอง จังหวัดแพร่
- 4) เพื่อวิเคราะห์สังเคราะห์และนำเสนอตัวแบบการจัดการป่าอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ยม อำเภอสอง จังหวัดแพร่

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาและประเด็นศึกษา

1) ศักยภาพและภัยคุกคามป่าในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ยม อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ศึกษาประเด็น ก. ศักยภาพการพัฒนาพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่ยม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ข. ภัยคุกคามที่เกิดจากปัจจัยภายในอุทยานแห่งชาติแม่ยม และปัจจัยภายนอกอุทยานแห่งชาติแม่ยม

2) สถานภาพปัจจุบันและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีต่อการจัดการป่าในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ยม อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ศึกษาประเด็น การมีส่วนร่วมในแผนการจัดการอุทยานฯ การจัดการพื้นที่อุทยานฯ การจัดการผู้มาเยือน และการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือการจัดการป่าโดยใช้ฐานการมีส่วนร่วมของชุมชน

3) ตัวแบบการจัดการป่าอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เขตอุทยานแห่งชาติแม่ยม อำเภอสอง จังหวัดแพร่วิเคราะห์สังเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ข้อ 1-3 และนำเสนอตัวแบบการจัดการป่าอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

2. ขอบเขตด้านแนวคิดทฤษฎี ได้แก่ การกระจายอำนาจการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การมีส่วนร่วมของประชาชน และการจัดการพื้นที่คุ้มครอง

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาพื้นที่ชุมชนตำบลสะเอียบและพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่ยม อำเภอสอง จังหวัดแพร่ เท่านั้น

คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

การจัดการป่าอย่างยั่งยืน หมายถึง การจัดการป่าเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในด้านการอนุรักษ์ เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของป่าที่เป็นผืนเดียวกัน ความพอเหมาะของความสมบูรณ์ของสภาพธรรมชาติ ความหลากหลายของชนิดพันธุ์พืช ไม้ สัตว์ ความหนาแน่นของจำนวนและชนิดพันธุ์พืช ไม้ สัตว์ ความมั่นคงของพื้นที่กายภาพ และ ความยั่งยืนด้านการใช้ประโยชน์ เช่น ความเหมาะสมระหว่างต้นทุนกับการใช้ประโยชน์ ความยุติธรรมของการกระจายผลประโยชน์ เป็นต้น

ตัวแบบการจัดการป่าอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง แบบจำลองการมีส่วนร่วมของกลุ่ม/องค์กรชุมชนตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ที่อาศัยตั้งถิ่นฐาน และมีพื้นที่ดินทำกินในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ยม จำนวน 4 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านดอนชัย บ้านดอนชัย สักทอง บ้านดอนแก้ว บ้านแม่เต็น โดยเป็นการมีส่วนร่วมเพื่อนำไปสู่การจัดการป่าอย่างยั่งยืน การมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย 1) การจัดการศักยภาพและภัยคุกคามป่าอุทยานแห่งชาติแม่ยม 2) แนวทางการจัดการป่าอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในแผนการจัดการอุทยานแห่งชาติแม่ยม การจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่ยม การจัดการผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติแม่ยม การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือการจัดการป่าแม่ยมโดยอาศัยฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนทั้งนี้ การจัดการป่าอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของกลุ่ม/องค์กรชุมชนตำบลสะเอียบ เป็น

แนวทางปฏิบัติตามเกณฑ์สากลด้านการจัดการพื้นที่คุ้มครอง ซึ่งกำหนดสหภาพนานาชาติเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ (IUCN: International Union for Conservation of Nature)

ศักยภาพของป่าในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ยม หมายถึง ศักยภาพการพัฒนาพื้นที่ป่าอุทยานแห่งชาติแม่ยมในด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การเป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำ พื้นที่ที่คุณค่าเชิงระบบนิเวศ ฯ ด้านเศรษฐกิจ เช่น การท่องเที่ยว โครงการพัฒนาของภาครัฐที่ใช้ทุนทรัพยากรธรรมชาติ มูลค่าและการพัฒนามูลค่าจากพันธุ์พืชพันธุ์ไม้ ฯ และด้านสังคม เช่น ความรู้สึกร่วม การกระทำร่วม และความผูกพันของชุมชนต่อการจัดการป่า การปรับใช้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชนเพื่อการจัดการป่า ความสามัคคีภายในชุมชนและเครือข่ายที่มีต่อการจัดการป่า ฯ

ภัยคุกคามป่าในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ยม หมายถึง ภัยคุกคามที่มีผลหรือจะมีผลต่อความยั่งยืนของป่าแม่ยม ประกอบด้วย ขบวนการมอดไม้ทำลายป่า การขยายพื้นที่ทำกินรุกล้ำป่าของชุมชน และภัยจากโครงการพัฒนาของภาครัฐส่วนกลาง

การจัดการศักยภาพและภัยคุกคามป่าในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ยม หมายถึง การเพิ่มศักยภาพของป่าแม่ยมในการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน และการลดภัยคุกคามหรือความเสี่ยงที่มีต่อป่าแม่ยม โดยการจัดการร่วมกันระหว่างอุทยานแห่งชาติแม่ยมกับชุมชนตำบลสะเอียบ และภาคีอื่น ฯ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ด้านวิชาการ

1) ได้องค์ความรู้ด้านการจัดการป่าอย่างยั่งยืนด้วยตัวแบบการจัดการป่าอย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเฉพาะการจัดการป่าร่วมกันระหว่างชุมชนกับอุทยานแห่งชาติแม่ยม อำเภอสอง จังหวัดแพร่ เพื่อนำไปสู่การขยายผลในพื้นที่คุ้มครองอื่นต่อไป

2) ได้เผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จากผลการวิจัยโดยการตีพิมพ์ในวารสารระดับชาติ และประโยชน์ต่อการศึกษา ค้นคว้า ต่อยอดองค์ความรู้ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องต่อไป

2. ด้านนโยบายและหน่วยงานที่ใช้ประโยชน์

1) อุทยานแห่งชาติแม่ยม อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ได้ฐานข้อมูลความรู้ และตัวแบบเพื่อนำไปประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบายสำหรับส่งเสริมการจัดการป่าอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเฉพาะการจัดการป่าร่วมกันระหว่างชุมชนกับอุทยานแห่งชาติแม่ยมและเครือข่ายอื่น

2) องค์การบริหารส่วนตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ได้ฐานข้อมูลความรู้ และตัวแบบเพื่อใช้เป็นแนวทางส่งเสริมการจัดการป่าอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ยม และขยายผลการปรับใช้ประโยชน์ไปยังชุมชนโดยรอบอุทยานแห่งชาติแม่ยมต่อไป

3. ด้านสังคม/ชุมชน

1) กลุ่ม/องค์กรชุมชนตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ได้ฐานข้อมูลความรู้ ตัวแบบ และแนวทางการเสริมสร้างบทบาท ศักยภาพ และอำนาจการจัดการป่าร่วมกับอุทยานแห่งชาติแม่ยม และเครือข่ายอื่น เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนของป่าแม่ยม

2) กลุ่ม/องค์กรชุมชนตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ได้ขับเคลื่อนหรือนำตัวแบบไปปรับใช้ในทางปฏิบัติร่วมกับอุทยานแห่งชาติแม่ยมและองค์การบริหารส่วนตำบลสะเอียบ รวมทั้งการขยายผลไปยังเครือข่ายอื่น